

การพัฒนาารูปแบบการจัดการทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยายสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Development of Resources Management Model for Displaced People as a Result of the Theun Hinboun Hydropower Expansion Project, Lao People's Democratic Republic

แก้วอุ่นเรือน จันทวงศา¹ และ รัศสสรณ์ คงจนจารูอนันต์²
Keo Ounheune Chanthavongsa¹ and Raphassorn Kongtanajaruanun²

Received: 21 October 2024; Revised: 27 March 2025; Accepted: 30 March 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์ชีวิตของผู้พลัดถิ่นจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเน้นศึกษาการจัดการและการเข้าถึงทรัพยากรของผู้พลัดถิ่น และแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรตัวอย่างประกอบด้วยผู้ได้รับผลกระทบ 52 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าการถดถอยพหุคูณ และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน สำหรับวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสนทนากลุ่มร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐและนักวิชาการ รวม 14 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสบการณ์และการเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่นจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนใน สปป.ลาว พบว่าคนพลัดถิ่นต้องเผชิญกับความสูญเสียที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทำให้พวกเขามีความรู้สึกโดดเดี่ยวและขาดการเชื่อมโยงกับชุมชนเดิม นอกจากนี้ การปรับตัวในพื้นที่ใหม่ยังสร้างความตึงเครียดกับชุมชนท้องถิ่น มีปัญหาสุขภาพจิต และการเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างจำกัด กลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้หญิงและผู้สูงอายุได้รับผลกระทบมากที่สุด 2) การเข้าถึงทรัพยากรโดยรวมยังอยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าจะมีการพัฒนาทักษะอาชีพและการเข้าถึงบริการสาธารณะในระดับที่น่าพอใจ แต่ยังคงมีข้อจำกัดที่ต้องได้รับการแก้ไขและ 3) แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาทรัพยากร

¹ ปรัชญาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Doctor of Philosophy in Resources Management and Development, Maejo University

² คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; Faculty of Economics, Maejo University
Corresponding Author, Email: phassy77@gmail.com

มนุษย์ การจัดสรรที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาระบบสนับสนุนทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและบริการสาธารณะ การฟื้นฟูและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการติดตามและประเมินผล

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากร; คนพลัดถิ่น; โครงการเขื่อนไฟฟ้า

Abstract

This research aims to analyze the lived experiences of displaced persons from the Theun-Hinboun Expansion Hydropower Project in the Lao People's Democratic Republic, with a focus on resource management, access to resources, and the development of sustainable resource management models. A mixed-methods approach was employed. The quantitative component involved a sample of 52 affected individuals, using questionnaires for data collection. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, multiple regression, and Pearson's correlation coefficient. For the qualitative component, focus group discussions were conducted with 14 participants, including government officials and academics. Data were analyzed using descriptive narrative methods.

The findings are as follows: 1) Displaced persons experienced loss of land and natural resources, leading to economic insecurity, social and cultural disruptions, feelings of isolation, and a disconnection from their original communities. Adaptation to the new environment created tensions with local communities, mental health issues, and limited access to public services. Vulnerable groups such as women and the elderly were the most severely affected. 2) Overall access to resources was found to be at a moderate level. While there were some satisfactory developments in vocational skills and access to public services, significant challenges remain. 3) The study proposes a sustainable resource management model that includes the development of human resources, allocation of land and natural resources, community participation, establishment of economic support systems, improvement of quality of life and public services, environmental rehabilitation and conservation, and ongoing monitoring and evaluation.

Keywords: Resource Management; Displaced Persons; Hydropower Project

บทนำ

โครงการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยลาวมุ่งใช้ศักยภาพของทรัพยากรน้ำและภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมในการพัฒนาโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าให้เพียงพอต่อการใช้งานภายในประเทศและส่งออกให้กับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย เวียดนาม และกัมพูชา ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ 5 ปี ฉบับที่ 3 เป็นต้นมา (Saypuvong, K., 2019) โครงการเหล่านี้ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับประเทศในฐานะผู้ส่งออกพลังงานรายใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และทำให้ลาวได้รับการขนานนามว่าเป็นแบตเตอรี่แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการผลิตและส่งออกพลังงานมากกว่า 6,423 เมกะวัตต์ในปี 2564 (แก้วดอกไม้ ไชสวัสดิ์, 2558) แม้การพัฒนาเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจ แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานของประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณที่จะก่อสร้างเขื่อน ตัวอย่างสำคัญคือโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบุนภาคขยาย ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนหลายแห่ง โดยมีประชาชนรวม 624 ครัวเรือนจาก 4 หมู่บ้านที่ต้องพลัดถิ่นและย้ายออกจากพื้นที่ที่เคยเป็นถิ่นฐานเดิม (Saypuvong, K., 2019) แม้ว่ารัฐบาลจะมีมาตรการรองรับผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยการจัดสรรพื้นที่ใหม่ให้แก่ประชาชน แต่ปัญหาที่ตามมาคือการขาดแคลนทรัพยากรพื้นฐาน เช่น ที่ดินทำกิน แหล่งน้ำ และบริการสาธารณะที่จำเป็น นอกจากนี้ ชุมชนพลัดถิ่นยังเผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดรายได้ที่มั่นคง ปัญหาคุณภาพชีวิต และความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากร (Geheb, K., West, N. and Matthews, N., 2014)

การโยกย้ายถิ่นฐานอันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาเขื่อนไฟฟ้าไม่เพียงแต่สร้างความเปลี่ยนแปลงในแง่ภูมิสังคมของชุมชน แต่ยังนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและโครงสร้างเศรษฐกิจของคนในชุมชนเหล่านี้อย่างลึกซึ้ง โดยเดิมทีประชาชนในชุมชนที่ได้รับผลกระทบมีการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เช่น การทำเกษตรกรรม การประมง และการเก็บหาของป่า แต่เมื่อย้ายเข้าสู่พื้นที่ใหม่ หลายครัวเรือนกลับต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการเข้าถึงที่ดินทำกินที่เพียงพอและแหล่งน้ำที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ อีกทั้งยังต้องเผชิญกับความยากลำบากในการปรับตัวเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ซึ่งมีทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่แตกต่างจากถิ่นฐานเดิมอย่างมาก (West, N., 2013) ด้วยเหตุนี้ ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรในชุมชนพลัดถิ่นจึงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรที่ดิน แหล่งน้ำ และบริการสาธารณะ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในระยะยาว นอกจากนี้ การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรและกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา ยังถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนพลัดถิ่น

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการศึกษารูปแบบการจัดการทรัพยากรของกลุ่มคนพลัดถิ่นจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบุนภาคขยาย เพื่อตรวจสอบว่าทรัพยากรที่ได้รับการจัดสรรจาก

รัฐบาลสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้เพียงพอหรือไม่ อีกทั้งยังมุ่งนำเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำในชุมชน และเสริมสร้างความยั่งยืนในระยะยาว โดยผลการวิจัยคาดว่าจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลเชิงลึกเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชุมชนพลัดถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์ชีวิตของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาการเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาผลกระทบจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยกลุ่มประชากรหลักคือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากพื้นที่แขวงบอลิคำไซ จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หนองซง สบพวน โพนทอง และแก้วแสนคำ ซึ่งมีประชาชนที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด 52 ครัวเรือน เลือกศึกษาจากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่มีความสามารถในการให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ยังมีการสนทนากลุ่มระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐและตัวแทนประชาชนที่ได้รับผลกระทบ จำนวน 14 คน โดยกลุ่มนี้ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น รองเจ้าเมืองคำเกิด หัวหน้าห้องการเมือง และนักวิชาการด้านต่าง ๆ จากบริษัทเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ เช่น อายุ อาชีพ รายได้ ส่วนที่ 2 การเข้าถึงสิทธิและทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ส่วนที่ 3 ปัญหาในการดำเนินชีวิตหลังย้ายถิ่น เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนที่ 4 ความต้องการของกลุ่มคนพลัดถิ่นในด้าน

ต่าง ๆ เช่น สังคมและสุขอนามัย 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้ในการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบและการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนพลัดถิ่น โดยเน้นการเปรียบเทียบระหว่างช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่น การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือความถูกต้อง (Validity) ผู้วิจัยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านในการประเมินแบบสอบถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่า 0.831 แสดงถึงความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มประชากรที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องมือสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลการเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่น สถิติเชิงอนุมาน สำหรับทดสอบการเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่น คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) และสำหรับวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเป็นการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างคนพลัดถิ่นและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการในการดำเนินชีวิต แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบุนภาคขยาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ จึงได้เรียงตามลำดับผลการศึกษาดังนี้

ส่วนที่ 1 มุ่งสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เพศ: ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (57.69%) มากกว่าชาย (42.31%), อายุ: กลุ่มอายุที่มีจำนวนมากที่สุดคือ 41-50 ปี (46.15%), ระดับการศึกษา: ผู้ตอบส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (48.08%), อาชีพ: ส่วนใหญ่ทำอาชีพรับจ้างทั่วไป (48.08%), ระดับรายได้: จำนวนมากมีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน (65.38%), สถานภาพ: ผู้มีสถานภาพสมรสมีมากที่สุด (78.85%), จำนวนสมาชิกในครัวเรือน: ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน (55.77%), ลักษณะที่อยู่อาศัย: ส่วนใหญ่มีบ้านเป็นของตนเอง (61.54%), การใช้สิทธิรักษาพยาบาล: ผู้ตอบส่วนใหญ่ใช้สวัสดิการของรัฐ (90.38%)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์ชีวิตของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบุนภาคขยาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสรุปและแบ่งประเด็นสำคัญในการอธิบาย ดังนี้

ประเด็น	คำอธิบาย
1. การสูญเสียที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ	คนพลัดถิ่นหลายคนต้องสูญเสียที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติที่เคยพึ่งพา เช่น แหล่งน้ำสำหรับทำประมง ป่าไม้สำหรับเก็บของป่า และที่ดินทำกิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของพวกเขา การสูญเสียเหล่านี้ทำให้ชุมชนต้องเผชิญกับความยากลำบากในการสร้างรายได้และการดำรงชีวิตในพื้นที่ใหม่
2. ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ	คนพลัดถิ่นหลายคนพบกับความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจหลังการย้ายถิ่น เนื่องจากการขาดแคลนแหล่งงานในพื้นที่ใหม่ บางคนอาจได้รับการฝึกอบรมทักษะใหม่เพื่อประกอบอาชีพทางเลือก แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าอาชีพเหล่านี้ไม่เพียงพอที่จะทดแทนรายได้จากการทำเกษตรกรรมหรือการประมงที่สูญเสียไป
3. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	การพลัดถิ่นนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ คนพลัดถิ่นบางส่วนรายงานถึงการสูญเสียความรู้สึกของชุมชนและการถูกตัดขาดจากวัฒนธรรมดั้งเดิม บางชุมชนไม่สามารถสืบสานประเพณีหรือพิธีกรรมที่เคยปฏิบัติในพื้นที่เดิมได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความรู้สึกผูกพันและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน
4. ความตึงเครียดในความสัมพันธ์กับชุมชนใหม่	บางชุมชนที่ถูกย้ายถิ่นได้รายงานถึงความตึงเครียดในความสัมพันธ์กับชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อนหน้านี้ การแบ่งปันทรัพยากร เช่น น้ำ หรือที่ดิน อาจเป็นแหล่งของความขัดแย้ง นอกจากนี้ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตก็เป็นปัจจัยที่เพิ่มความยากลำบากในการปรับตัว
5. ผลกระทบต่อสุขภาพจิต	การถูกบังคับให้ย้ายถิ่นฐานและการปรับตัวเข้าสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ทำให้หลายคนประสบปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้า การสูญเสียบ้านเกิดและความไม่แน่นอนในอนาคตทำให้คนพลัดถิ่นมีความรู้สึกสูญเสียและสิ้นหวัง
6. การเข้าถึงบริการสาธารณะและโครงสร้างพื้นฐาน	คนพลัดถิ่นบางกลุ่มประสบปัญหาในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล และระบบคมนาคม การย้ายถิ่นไปอยู่ในพื้นที่ใหม่ซึ่งขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นทำให้การใช้ชีวิตยากลำบากมากขึ้น
7. โอกาสในการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียม	แม้ว่าบางคนอาจได้รับประโยชน์จากโอกาสในการพัฒนาใหม่ เช่น การสร้างงานหรือโครงการสังคมสงเคราะห์ แต่การแจกจ่ายทรัพยากรเหล่านี้ไม่ได้เท่าเทียมกัน คนพลัดถิ่นบางกลุ่มที่มีความรู้หรือการเข้าถึงเครือข่ายมากกว่าอาจได้รับประโยชน์มากกว่า ขณะที่กลุ่มที่เปราะบางทางสังคม เช่น ผู้หญิงและผู้สูงอายุ อาจไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม

ประเด็น	คำอธิบาย
8. การฟื้นฟูและสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	บางกลุ่มได้พยายามปรับตัวและฟื้นฟูสภาพชีวิตใหม่ผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน เพื่อช่วยเหลือกันในการสร้างแหล่งรายได้ใหม่หรือสนับสนุนกันในด้านการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การเข้าถึงการสนับสนุนเหล่านี้ยังมีข้อจำกัดในบางพื้นที่
9.การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ	คนพลัดถิ่นจำนวนมากมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรและนโยบายที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขา การขาดการมีส่วนร่วมส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจและความไม่เป็นธรรม

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ประสบการณ์ชีวิตของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเชื่อมไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยาย
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ส่วนที่ 3 ศึกษาการเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเชื่อมไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสามารถสรุปภาพรวมตามค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามตาราง ดังนี้

การเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเชื่อมไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยาย (สปป.ลาว)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การเข้าถึงที่ดินและทรัพยากรทางการเกษตร	3.45	0.932	ปานกลาง
2. การเข้าถึงแหล่งน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ	2.96	0.956	ปานกลาง
3. การเข้าถึงบริการสาธารณะและสวัสดิการ	3.89	0.911	มาก
4. การพัฒนาทักษะอาชีพและแหล่งทุนสนับสนุน	3.91	0.878	มาก
5. การเข้าถึงสิทธิและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ	3.29	0.963	ปานกลาง
ภาพรวม	3.23	0.912	ปานกลาง

ตารางที่ 2 การเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเชื่อมไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยาย
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากผลการวิเคราะห์การเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากโครงการเชื่อม โดยอธิบายแต่ละด้านได้ดังนี้ 1) การเข้าถึงที่ดินและทรัพยากรทางการเกษตร ซึ่งให้เห็นว่าแม้ยังพอมีที่ดินทำกิน แต่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเกษตรมีข้อจำกัดจากการย้ายถิ่น 2) การเข้าถึงแหล่งน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งชุมชนประสบปัญหาแหล่งน้ำลดน้อยลงและขาดทรัพยากรธรรมชาติที่เคยพึ่งพา 3) การเข้าถึงบริการสาธารณะและสวัสดิการ คนพลัดถิ่นสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน เช่น การศึกษาและสาธารณสุขได้ดี 4) การพัฒนาทักษะอาชีพและแหล่งทุนสนับสนุน มีการสนับสนุนด้านการพัฒนาทักษะอาชีพและการเข้าถึงแหล่งทุนที่ช่วยสร้างรายได้

5) การเข้าถึงสิทธิและการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ คนพลัดถิ่นยังมีข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

ส่วนที่ 4 จากการวิเคราะห์ประสบการณ์ชีวิตของคนพลัดถิ่นและปัญหา อุปสรรค การเข้าถึงทรัพยากร รวมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรของคนพลัดถิ่น อันเนื่องมาจากโครงการเชื่อมไฟฟ้าเพินหินบุญภาคขยาย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรูปแบบการจัดการทรัพยากรมีรายละเอียดประกอบดังนี้

1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human resource development) ประกอบด้วย

1.1 ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพ: การให้การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะใหม่สำหรับคนพลัดถิ่นที่สูญเสียแหล่งทำกิน เช่น การอบรมทักษะอาชีพนอกภาคการเกษตรหรือการส่งเสริมธุรกิจชุมชน เพื่อให้พวกเขาสามารถสร้างรายได้และพึ่งพาตนเองได้ในบริบทใหม่ 1.2 ส่งเสริมการศึกษา: การสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนของคนพลัดถิ่นสามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเพิ่มโอกาสในการศึกษาในระดับสูงขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในระยะยาว

2) การจัดสรรที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ (Land and natural resource allocation) ประกอบด้วย

2.1 จัดสรรที่ดินอย่างเท่าเทียม: รัฐบาลควรมีการจัดสรรที่ดินใหม่ให้กับคนพลัดถิ่นอย่างเท่าเทียมและโปร่งใส พร้อมทั้งสร้างระบบการจัดการที่ดินที่ยั่งยืน เช่น การใช้ที่ดินแบบผสมผสานระหว่างการเกษตรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2.2 การฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ: เนื่องจากคนพลัดถิ่นประสบปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ การพัฒนาระบบการจัดการน้ำควรได้รับความสำคัญ โดยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานในการเข้าถึงแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน เช่น ระบบชลประทาน การจัดสรรน้ำเพื่อการเกษตร และการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน

3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ (Community participation in the decision-making process) ประกอบด้วย

3.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนพลัดถิ่น: การสร้างกระบวนการที่คนพลัดถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขา โดยเฉพาะในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรและการวางแผนฟื้นฟู 3.2 การมีส่วนร่วมกับองค์กรชุมชนและองค์กรท้องถิ่น: ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนคนพลัดถิ่นกับองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อประสานงานในการฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรในชุมชน

4) การพัฒนาระบบสนับสนุนทางเศรษฐกิจ (Development of economic support systems) ประกอบด้วย

4.1 การสนับสนุนด้านการเงิน: สร้างระบบสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำหรือกองทุนสนับสนุนเพื่อช่วยให้คนพลัดถิ่นสามารถลงทุนในการพัฒนาทักษะอาชีพ หรือเริ่มธุรกิจขนาดเล็กในพื้นที่ใหม่ โดยควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน 4.2 การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน: สร้างโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับทรัพยากรในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้อย่างยั่งยืน

5) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและบริการสาธารณะ (Development of quality of life and public services) ประกอบด้วย 5.1 การพัฒนาบริการสาธารณะพื้นฐาน: ปรับปรุงบริการด้านสุขภาพ การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนและระบบสาธารณูปโภค เพื่อให้คนพลัดถิ่นสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพในพื้นที่ใหม่ 5.2 การสนับสนุนทางสุขภาพจิตและสังคม: จัดให้มีบริการด้านสุขภาพจิตและการสนับสนุนทางสังคมเพื่อช่วยเหลือคนพลัดถิ่นที่ประสบกับความเครียดและความยากลำบากในการปรับตัว

6) การฟื้นฟูและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Restoration and conservation of the environment) ประกอบด้วย การสร้างระบบจัดการสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน: เน้นการฟื้นฟูและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายจากโครงการพัฒนา เช่น การปลูกป่า การฟื้นฟูแหล่งน้ำ และการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการก่อสร้างเขื่อน

7) การติดตามและประเมินผล (Monitoring and evaluation) ประกอบด้วย 7.1 การติดตามการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง: มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผล การพัฒนาทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่ามาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้สามารถช่วยให้พวกเขาปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ 7.2 การวางแผนระยะยาว: ควรมีการวางแผนฟื้นฟูและพัฒนาในระยะยาวที่เน้นความยั่งยืน เพื่อให้คนพลัดถิ่นสามารถฟื้นฟูชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยายสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลตามกรอบงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. จากการวิเคราะห์ประสบการณ์ชีวิตของคนพลัดถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน สามารถเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นมีความซับซ้อนและเป็นระบบ ต้องการการสนับสนุนและนโยบายที่มุ่งเน้นการฟื้นฟูและพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้พลัดถิ่นสามารถปรับตัวและฟื้นฟูชีวิตในพื้นที่ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน เพื่อสร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาในหลายแง่มุม อาทิเช่น การฟื้นฟูชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน การสนับสนุนและนโยบายที่เน้นการฟื้นฟูและพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวทางที่สำคัญในการจัดการกับความซับซ้อนของผลกระทบต่อคนพลัดถิ่น และการศึกษาของ Chaithaweep, C., et al. (2025) ชี้ว่าการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบระยะยาว อาจนำไปสู่ปัญหาความยากจนและความไม่เท่าเทียมในสังคม การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนพลัดถิ่นควรเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาเชิงระบบ โดยเฉพาะในโครงการฟื้นฟูชีวิตที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ Priemus, H. and Flyvbjerg, B. (2007) ที่กล่าวว่าโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ ควรมีแผนการฟื้นฟูชีวิตพลัดถิ่นที่ครอบคลุมและยั่งยืน

นอกจากนั้นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชนเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากร และงานวิจัยของ Richter, B. D., et al. (2010) แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาโครงการที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก เช่น โครงการเขื่อน จำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างหลายภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การศึกษาโดย Chen, J., et al. (2013) ยังชี้ให้เห็นว่า การฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน และสำหรับการปรับตัวในบริบทใหม่ คนพลัดถิ่นที่สูญเสียทรัพยากรทางธรรมชาติมักเผชิญกับความท้าทายในการสร้างชีวิตใหม่ การศึกษาของ Ilyas, M., et al. (2025) พบว่าการโยกย้ายที่เกิดจากโครงการพัฒนา เช่น โครงการเขื่อน หรือโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ นำมาซึ่งความยากลำบากในการปรับตัว และงานของ Ullah, W., et al. (2025) เน้นว่าคนพลัดถิ่นต้องการการสนับสนุนในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการเข้าถึงทรัพยากรสำคัญอย่างที่ดินและแหล่งน้ำ เพื่อการดำรงชีวิต ฉะนั้นการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนเปราะบาง เช่น คนพลัดถิ่น โดยเน้นการลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น นอกจากนี้การศึกษาโดย Wang, Q., Zhang, F. and Li, R. (2025) ยืนยันว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนควรมุ่งลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อให้ชุมชนพลัดถิ่นสามารถดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

2. การศึกษาการเข้าถึงทรัพยากรของคนพลัดถิ่น จากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยายใน สปป.ลาว แสดงให้เห็นถึงคะแนนเฉลี่ยในหลายด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยเฉพาะการเข้าถึงบริการสาธารณะ และการพัฒนาทักษะอาชีพ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จบางประการในการพัฒนาชุมชน แต่ก็ยังมีความท้าทายที่คนพลัดถิ่นต้องเผชิญอย่างมาก โดยเฉพาะการสูญเสียทรัพยากรที่สำคัญ เช่น แหล่งน้ำและที่ดินทำการเกษตร ซึ่งส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากการศึกษาเรื่องการปรับตัวของคนพลัดถิ่นจากโครงการพัฒนาในประเทศ พบว่า มักประสบปัญหาในการรักษาความเชื่อมโยงกับทรัพยากรที่เคยมีอยู่ เมื่อมีการโยกย้ายไปยังพื้นที่ใหม่ โดยเฉพาะการขาดแคลนแหล่งน้ำและที่ดินทำการเกษตร (Tsutsui, S. and Tomioka, K. 2024) ซึ่งเป็นปัญหาที่สามารถสะท้อนให้เห็นได้ในบริบทของคนพลัดถิ่นจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าเทินหินบูน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาโดย Amandaria, R., et al. (2025) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความไม่มั่นคงในแหล่งรายได้จากการเกษตรและการประมง ทำให้ชุมชนเหล่านี้ประสบกับความยากลำบากในการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ อีกทั้งการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจก็เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข เพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชน ตามที่ Trakarnsar, A., et al. (2025) ได้เน้นย้ำว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่พวกเขาใช้ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทางสังคมและเศรษฐกิจ สุดท้ายนี้ การศึกษาโดย Cagigas, D., et al. (2021) ได้เสนอว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมสามารถช่วยเสริมสร้างการเข้าถึงบริการสาธารณะและสวัสดิการ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้คนพลัดถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3. รูปแบบการจัดการทรัพยากรของคนพลัดถิ่นจากโครงการเชื่อมไฟฟ้าเทินหินบูนใน สปป.ลาว ที่นำเสนอในงานวิจัยนี้เน้นปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของคนพลัดถิ่น ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดสรรที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอย่างเท่าเทียม การมีส่วนร่วม ของชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ และการพัฒนาระบบสนับสนุนทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยชี้ให้เห็น ว่าแนวทางเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงกับการศึกษาอื่น ๆ ที่เน้นผลกระทบจากการพลัดถิ่นและแนวทาง ฟื้นฟูชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ เช่น การศึกษาการพลัดถิ่นของผู้หญิงจากโครงการเชื่อมไฟฟ้าพลังน้ำ Nam Mang 3 ในสปป.ลาว ที่พบว่าแม้ว่าการพลัดถิ่นจะช่วยปรับปรุงสภาพชีวิตของชุมชน แต่ยังคง มีความท้าทาย เช่น การลดพื้นที่เกษตรกรรมและข้อจำกัดในทางเลือกการดำรงชีวิต โดยเน้นการมี ส่วนร่วมของผู้ที่ได้รับผลกระทบในกระบวนการพลัดถิ่นและการพัฒนาแผนการดำรงชีวิตเป็นสิ่ง สำคัญในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Tripathy, S.N., 2024) และสอดคล้องกับงานของ Ali, M.A., and Kamraju, M. (2024) ยังเน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งน้ำ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน และชี้ให้เห็นว่าโครงการที่มีส่วน ร่วมของชุมชนสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีกว่าในด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ การสนับสนุน ด้านการเงินและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้รับการเน้นย้ำในงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมกิจกรรมเศรษฐกิจขนาดเล็ก เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและธุรกิจภายใน ชุมชน ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ (Ndjama, J. N. and Westhuizen, J.V., 2024) ผลการงานวิจัยเหล่านี้สะท้อนถึงความสำคัญของ แนวทางการพัฒนาที่หลากหลายและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตของผู้พลัดถิ่นจากโครงการเชื่อมในสปป.ลาว.

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนา รูปแบบการจัดการทรัพยากรของคนพลัดถิ่นอัน เนื่องมาจากโครงการเชื่อมไฟฟ้าเทินหินบูนภาคขยายสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย สามารถสรุปได้ดังภาพนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรสำหรับผู้พลัดถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากโครงการเขื่อนไฟฟ้าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากผลการศึกษามารถอธิบายรายละเอียดจากแผนภาพ ดังนี้ 1) การเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน เช่น สวัสดิการและการศึกษา แม้ว่าจะมีการสนับสนุนจากรัฐ แต่ผู้พลัดถิ่นยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ รวมถึงระบบการเดินทาง และการสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญ ส่งผลให้ต้องหาทรัพยากรในพื้นที่ใหม่ที่ไมคุ้นเคย 2) ด้านเศรษฐกิจ ผู้พลัดถิ่นต้องเผชิญกับรายได้ที่ต่ำและขาดแหล่งทุน เนื่องจากขาดทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม การพึ่งพาอาชีพเดียว เช่น เกษตรกรรม ทำให้ไม่สามารถสร้างรายได้ที่เพียงพอและตอบสนองต่อความต้องการในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการสร้างเขื่อน นอกจากนี้ ความไม่หลากหลายทางเศรษฐกิจยังทำให้ชุมชนมีความเปราะบางมากยิ่งขึ้น 3) ผลกระทบด้านการศึกษาก็มีความสำคัญ เด็กและเยาวชนในพื้นที่ใหม่มักขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เนื่องจากข้อจำกัดด้านการศึกษาและการเดินทางที่ยากลำบาก ใน

ขณะเดียวกัน สภาพแวดล้อมยังได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อน ทำให้คุณภาพน้ำและระบบนิเวศเสียหาย ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชนลดลงและ 4) สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จำเป็นต้องพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานในปัจจุบัน โดยการจัดการฝึกอบรมที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการศึกษาให้เท่าเทียม เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสพัฒนาทักษะในอนาคต และต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโครงการเขื่อน เพื่อฟื้นฟูคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ของผู้พลัดถิ่นในด้านการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน แม้ว่าผู้พลัดถิ่นจะสามารถเข้าถึงสวัสดิการ การศึกษา และแหล่งน้ำสะอาดได้ แต่ก็ยังมีอุปสรรคที่ทำให้พวกเขาประสบปัญหาในการดำรงชีวิต เช่น การเดินทางที่ไม่สะดวก และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจจากการขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้พวกเขามีรายได้ต่ำและไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ การขาดแคลนทักษะและความรู้ทางอาชีพมีผลกระทบต่อความสามารถในการทำงาน ทำให้ผู้พลัดถิ่นไม่สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ปัญหาด้านการศึกษาและสิ่งแวดล้อมก็ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการที่อาจมีความต้องการเฉพาะด้านมากขึ้น ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาทำให้กลุ่มเหล่านี้ไม่มีโอกาสพัฒนาทักษะและความรู้ที่จะช่วยในการประกอบอาชีพ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ด้านการประกอบอาชีพที่ใช้ต้นทุนต่ำเพื่อช่วยเพิ่มรายได้ การจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างพื้นที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยและเหมาะสมต่อสุขภาพของประชาชนทั้งหมดในชุมชน จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาทักษะอาชีพ ควรมีโครงการอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพที่มุ่งเน้นให้ผู้พลัดถิ่นมีความรู้ในการทำงานที่ใช้ต้นทุนต่ำ เช่น การฝึกอบรมในงานฝีมือหรืออาชีพบริการที่สามารถสร้างรายได้ทันที

1.2 การเข้าถึงการศึกษา ควรพัฒนานโยบายการศึกษาที่เน้นการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมสำหรับผู้พลัดถิ่น โดยการสร้างโรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้ใกล้ชุมชนและการสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบออนไลน์

1.3 การปรับปรุงสภาพแวดล้อม ควรมีนโยบายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างระบบการจัดการขยะ การทำความสะอาดแหล่งน้ำ และการสร้างพื้นที่สีเขียวในชุมชน เพื่อให้สภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อสุขภาพ

2. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 การสร้างเครือข่ายชุมชน ผลการวิจัยควรนำไปใช้ในการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้พลัดถิ่นและองค์กรที่สามารถให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพและการศึกษา เช่น สถาบันการศึกษาและองค์กรพัฒนาเอกชน

2.2 การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พลัดถิ่น โดยการจัดสรรทรัพยากรและการสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การจัดกิจกรรมสาธารณะ ควรจัดกิจกรรมสาธารณะเพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้พลัดถิ่น โดยเชิญชวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลุ่มเฉพาะ ควรทำการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกลุ่มเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุและผู้พิการในชุมชนพลัดถิ่น เพื่อเข้าใจความต้องการและปัญหาเฉพาะของพวกเขา

3.2 การสำรวจผลกระทบระยะยาว ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานจากข้อเสนอแนะในอนาคต เพื่อประเมินผลกระทบระยะยาวที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้พลัดถิ่น

3.3 การวิจัยในบริบทที่แตกต่าง ควรมีการทำวิจัยในบริบทของชุมชนพลัดถิ่นที่ต่างกันไป เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนาและสนับสนุนผู้พลัดถิ่นในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- แก้วดอกไม้ ไชสวัสดิ์. (2558). การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว:กรณีศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายส่งเสริมการลงทุนของแขวงจำปาสัก.วารสารสหวิทยาการ, 12(1), 131-152.
- Ali, M. A. and Kamraju, M. (2024). The Role of Community Participation in Sustainable Integrated Water Resources Management: Challenges, Opportunities, and Current Perspectives. Integrated Management of Water Resources in India: A Computational Approach: Optimizing for Sustainability and Planning, 325-344.
- Amandaria, R., Darma, R., Zain, M. M., Fudjaja, L., Wahda, M. A., Kamarulzaman, N. H. and Akzar, R. (2025). Sustainable Resilience in Flood-Prone Rice Farming: Adaptive Strategies and Risk-Sharing Around Tempe Lake, Indonesia. Sustainability, 17(6), 2456.
- Cagigas, D., Clifton, J., Diaz-Fuentes, D. and Fernández-Gutiérrez, M. (2021). Blockchain for public services: A systematic literature review. IEEE Access, 9, 13904-13921.
- Chaithaweep, C., Harabuttra, T., Yoncheaun, W. and Ponnaksonkosa, N. (2025). Addressing Inequality in Developing Countries: An Integrated Perspective and Sustainable Development Approach. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(6), 205-219.

- Chen, J., Chen, T. H. Y., Vertinsky, I., Yumagulova, L. and Park, C. (2013). Public-private partnerships for the development of disaster resilient communities. *Journal of contingencies and crisis management*, 21(3), 130-143.
- Geheb, K., West, N. and Matthews, N. (2014). The invisible dam: Hydropower and its narration in the Lao people's democratic republic. In *Hydropower Development in the Mekong Region*. Routledge.
- Ilyas, M., Chen, S., Li, Y. and Abid, S. (2025). Development-Induced Displacement and Resettlement Project Delay Impacts on Affected People: A Case Study of Diamer Basha Dam Project in Pakistan. *Sustainability*, 17(6), 2387.
- Ndjama, J. N. and Westhuizen, J. V. (2024). *Community-Based Entrepreneurship: Fostering Local Economic Development and Social Cohesion*. Vanderbijlpark, South Africa: Vaal University of Technology.
- Priemus, H. and Flyvbjerg, B. (2007). Planning and design of large infrastructure projects. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 34(4), 576-577.
- Richter, B. D., Postel, S., Revenga, C., Scudder, T., Lehner, B., Churchill, A. and Chow, M. (2010). Lost in development's shadow: The downstream human consequences of dams. *Water alternatives*, 3(2), 14.
- Saypuvong, K. (2019). The Policy Proposal of the Community Resettlement: A Case Study of Theun-Hinboune Hydropower Expansion Project, Khamkeut District, Bolikhamxai Province, Lao People Democratic Republic. *Local Administration Journal*, 12(3), 449-465.
- Suwakan, P. (2014). Geo-strategic of Chinese Multinational in Laos and Vietnam (in Thai). *Asia Social Issues*, 7(1), 277-330.
- Trakarnsar, A., Boonsiri, K. and Tokeaw, W. (2025). Participatory Communication for Sustainable Development with Communities at Its Core. *Journal of MCU Nakhondhat*, 12(1), 215-226.
- Tripathy, S. N. (2024). The Synergy of Technology Adoption and Enterprise in Microfinance. *Indian Journal of Applied Economics and Business*. 6 (2),179-200
- Tsutsui, S. and Tomioka, K. (2024). Update of Safeguard Policy and Application to Resettlement Related to Hydropower Project in Laos. *Journal of International Development Studies*, 33(1), 165-182.
- Ullah, W., Dong, H., Shah, A. A., Xu, C. and Alotaibi, B. A. (2025). Unveiling the Multi-Dimensional Vulnerabilities of Flood-Affected Communities in Khyber Pakhtunkhwa, Pakistan. *Water*, 17(2), 198.

- Wang, Q., Zhang, F. and Li, R. (2025). Artificial intelligence and sustainable development during urbanization: Perspectives on AI R&D innovation, AI infrastructure, and AI market advantage. *Sustainable Development*, 33(1), 1136-1156.
- West, N. (2013). Corporate Social Responsibility in Mekong Hydropower Development (Thai Language). 22 March 2024. Retrieved from <https://cgspace.cgiar.org/server/api/core/bitstreams/09228d70-27a9-4fc0-bcd3-d94ff614bfaf/content>